

Lyt, hør og forstå

Skultuna har længe været forbundet med messingfremstilling. Nu er det snarere kunsten at lytte og reflektere der er den gamle industribyes særpræg.

Tekst Marie Bengts, Foto Mats Erlandsson, Ill Eva Lindström

■ **Klokken er lidt** i ti om formiddagen på Tibbleskolen i Skultuna. Børnene er på vej ind efter frikvarter og lærerne som lige har siddet rundt om frokostbordet forsvinder i forskellige retninger.

Jeg er der på grund af noget som kaldes reflekterende arbejde. Modellen er blevet anvendt i flere år i alle skoler i kommunen og den går som rød tråd fra børnehaveklassen til 9. klasse. Både børn og personale er involverede i det der kaldes reflekterende samtaler når det gælder de voksne og lyttegrupper når det gælder børn. Metoden har også gjort at personalet i skolen og fritidsordningen arbejder tværs over grænserne og har fundet en form der fungerer for samarbejde. Det er også noget jeg får mere at vide om.

Læreren Ann Jeppsson har planlægningstid og hun befinder sig i det kombinerede fritids- og personaleværelse. Værelset er midtpunktet

i denne afdeling. Under samtalen kommer folk og går. De tager en kop kaffe, indskyder nogle ord, spiser frokost eller bladrer i planlægningskalenderen. Selv et "tog" med de nye indskolings elever tøffer forbi, et par gange. Fritidspædagogerne Eva Wahlberg-Gertsson og Ingrid Öhlén tilslutter sig også selskabet.

Ann Jeppsson forklarer hvordan afdelingen er opbygget med fire klasser i årgang 0-3 og to fritidshjem. I alt er der 80 børn og 10 voksne. De 20 børn i børnehaven tilhører fritidsgruppen Myrstacken og de øvrige indgår i fritidshjemmet Falken. To pædagoger er tilknyttet hver klasse og de følger de samme elever i fire år. Alle klasselærerne er også uddannede børnehavelærere og er lærere i indskolingsklassen hvert fjerde år. Børnene skifter altså hverken lærere eller fritidspædagoger når de starter i indskolingsklassen.

Eva Wahlberg-Gertsson er i gang med sit tredje hold børn. Hun har lige nu en treer.

– Når man omgås børnene fra morgen til aften i fire år, så kender man dem meget godt, konstaterer hun.

Alle klasselærere i årgang 1-3 arbejder på fritidshjemmet en eftermiddag om ugen og det er skemalagt. Det kan blive flere, hvis der er behov for det. Det indebærer at de også tager del i den vigtige kontakt til forældrene. Lige som fritidspædagogerne ser de børnene i forskellige typer af situationer og sammenhæng. Forældrene føler at de kan snakke med hvem som helst af personalet og om hvad som helst.

I det første år af indskolingen er lærerne på fritidshjemmet hver eftermiddag.

Ann Jeppsson ser kun fordele ved at arbejde i fritidshjemmets rammer. Hun sammenligner det med, hvordan det var tidligere.

”At løfte positive ting frem er meget vigtigt. Vi har noget som vi kalder solskinstanker.”

– Jeg kan mærke, at børnene er anderledes. De kender mig på en anden måde og tør lave sjov med mig. Kontakten til forældrene er også meget bedre, og der er mere hverdags småsnak, siger hun.

En anden fordel med integrationen er at grænsen mellem skoletid og fritidstid ikke bliver så tydelig. Børnene kan fx arbejde med matematik om eftermiddagen, hvis de har lyst til det.

– Pludselig får de lyst. Måske fordi det ikke er et ”skal” eller også fordi der er mere ro.

Klasselæreren Ann Jeppsson arbejder en dag om ugen på fritidshjemmet, og det er skemalagt.

Vi lytter
og lytter

Ørene er
vigtigere nu
end for eksempel
næsen

Eva Wahlberg-Gertsson, leder børnene tænke "solskinstanker". Positive tanker "smitter", mener hun.

"Her er ingen statusforskel længere. Ingen ses som mere værd end en anden."

I Falken deler vi os op i mindre grupper og nogle går på udflugt. For dem der er tilbage er her stille og roligt, fortæller Ingrid Öhlén.

Hun snakker om den røde tråd der går igennem hele dagen og at fordelene er, at det giver energi.

– Jeg er ikke i gang alle mulige steder; inde ved den gruppe; frikvarter vagt eller har ansvar for en aktivitet om eftermiddagen i fritidshjemmet... I stedet følger jeg de samme børn hele tiden og relationen til dem er det vigtigste. Den får lov til at udvikle sig, og det er ikke muligt,

hvis man skal være alle steder samtidigt. At samarbejdet fungerer, er på grund af den reflekterende arbejdsmåde. Det hele startede for omkring tretten år siden, hvor nogle lærere fra Skultuna var på studiebesøg i Danmark. Besøgets anledning var egentlig noget helt andet men det der gjorde det største indtryk var den danske skoles arbejde med refleksion.

– Vi blev nærmest "frelste", siger Eva Wahlberg-Gertsson.

Manden og gurun bag metoden hedder Lars Rokkjær. Han blev inviteret til Skultuna og det blev begyndelsen på et projekt som nu er en arbejdsmåde. Lars Rokkjær har hele tiden været en central figur i processen. Indledningsvis begyndte man med reflekterende samtaler blandt personalet. Da det virkede så godt og gav så meget ville man gøre det samme med børnene

Det fungerende samarbejde i Tibbleskolen bunder i den reflekterende arbejdsmåde. Metoden burde indføres – ikke bare på alle skoler – men på alle arbejdspladser med flere ansatte, mener de.

og de unge. Derfor begyndte man med lyttegrupper.

Stort set, så følges den samme model, uanset om det er børn eller voksne det drejer sig om. Efter "tur" tænker de højt over et spørgsmål eller et tema og lytter til hinanden. En samtaleleder holder i trådene og der gælder visse regler. Det skal være tilladt at have tanker og at lufte dem. Tankerne må ikke gendrives af nogen, da det er et forum, hvor man udtrykker sig uden at blive modsagt eller havner i en argumentation. Der skal ikke ledes efter rigtigt eller forkert, alle har ret til at blive lyttet til og respekteret.

Det er en tilgang i mødet med mennesker, det må ikke handle om diskussioner, argumentationer eller debat. I stedet for skal man fokusere på den der fortæller, lytte til andres tanker.

Ingrid Öhlén, syntes i starten at det var mærkeligt, at man ikke kunne komme med en direkte replik, hvis man havde synspunkt eller reagerede på noget. Men med tiden følte det naturligt.

– Når man selv har ordet, kan man stille åbne nysgerrige spørgsmål. Det er ikke meningen at man skal finde en løsning for nogen, men man kan hjælpe dem ved at give dem et nyt perspektiv, at tænke i nye baner.

En gang om måneden har de disse samtaler i personalegruppen. Eksempler på emner er,

"Børnene har tankemåden med sig når de løser konflikter. De lytter til hinanden og hører hvad de siger."

kundskab, hvordan børn indlærer. Eller hvis der er noget aktuelt der sker i børnegruppen. Eller bare "hvordan har vi det lige nu". For Ingrid Öhlén har det været et utroligt løft, især personligt.

– Jeg har fået en forståelse for andre læreres arbejdsmåde. Jeg forstår hvorfor mine kollegaer gør som de gør, og tænker som de tænker. Og de forstår mig.

Ann Jeppsson, føler nu, at hun er en del af et teamwork, at alle er lige vigtige, og Eva Wahlberg-Gertsson er enig.

– Her er der ikke længere nogen statusforskel, ingen anses at være mere værd end en anden, uanset om man er lærer, fritidspædagog eller dagplejer. Alle er gode til forskellige ting og vi favner vores forskellighed. Der er brug for alle!

Sådan har det ikke altid været, siger hun. Tidligere følte der som om uddannelsen fritidspædagog ikke havde samme status som grundskolelærere. At der var et hierarki, hvor dagplejeren var nederst og klasselærerne var øverst. Nu er det personen og de unikke kompetencer der tæller. Alle har forskellige ansvarsområder og alle er lige vigtige.

– Jeg har forstået, at alle fortolker forskelligt, alt efter hvem man er. Det er ikke sikkert, at min kollega har de samme referencerammer, som jeg, der beror på arbejdsrolle og personlighed. Det er man altid nødt til at have i mente, siger Ann Jeppsson.

Hun mener, at den forståelse gennemsyrrer arbejdet, både i personale- og børnegruppen. Det ligger i baghovedet.

– Det samme gælder for børnene. De tolker på forskellig måde. De lærer på forskellig måde, alt efter hvem de er, siger Eva Wahlberg-Gertsson.

Med børnene har skemalagte reflekterende samtaler, en gang om ugen, under navnet lyttegrupper. Det starter allerede i indskoling. Og det er ikke nyt for børnene, de har stødt på det tidligere, hvis de har gået i børnehave i Skultuna.

I forårsterminen var der en del arbejde i forbindelse med drengenes relationer, i indskoling. Ved et forældremøde med drengenes forældre, blev der derfor oprettet en lyttegruppe, kun for dem. På den måde oplevede forældrene hvordan samtalen fungerer. Derefter fik forældrene lov til selv at prøve, det samme koncept blev kørt med dem.

I personalegruppen er Ingrid Öhlén med i reflekterende samtaler. I børnegruppen kaldes det lyttegrupper.

”Jeg forstår hvorfor mine arbejdskolleger gør som de gør og tænker som de tænker. Og de forstår mig.”

Selv om lyttegrupperne kun er skemalagt en gang om ugen, kan formen anvendes hvor som helst. I fritidshjemmet sker det helt automatisk og dagligt under samlingen eller hvis der opstår konflikter. Men også når man vil fortælle om noget positivt der er sket. Det er ofte på børnenes egen anmodning.

– At løfte positive ting, er meget vigtigt, siger Eva Wahlberg-Gertsson. Både når det gælder personalet og børnene. Samtalen må ikke forbindes med kedelig. Vi har noget vi kalder ”solskinstanker”. Så reflekterer børnene over, ”hvad har været det bedste for dig i dag?”, eller ”hvad var det sjoveste ved ugens udflugt?”. Der skabes en positiv ånd.

Positivitet smitter, mener hun. Børnenes egne ”solskinstanker” skrives ned og gemmes, for derefter at bruges ved udviklingssamtalen.

– Faktisk er det mest almindeligt at vi reflekterer over positive ting eller neutrale ting, siger Ann Jeppsson.

Ingrid Öhlén, mener at hun har observeret, at det er naturligt for børnene, at snakke om forskellige problemer, at de tør sige fra, hvis der er noget, som trykker dem.

– Børnene tager tilgangen med sig når de løser konflikter. De lytter på andre og hører faktisk hvad de siger. Måske ikke med det samme, mens de er mest oprevne, men efterhånden når de er blevet roligere. Nu sidder det på rygraden. Hvis de ikke kan løse det selv så beder de en voksen om hjælp.

Eva Wahlberg-Gertsson, bruger den reflekterende tilgang når hun arbejder med billedkunst. Det er en god måde, at inddrage børnenes tanker og ideer på. Hun bruger det også ved matematik.

– Alle tænker forskelligt når det drejer sig om matematik. Det er ikke altid vi voksne er bedst til at forklare for børnene, så de forstår. Nogle gange kan det være bedre at et barn forklarer for et andet barn.

Dagens varme kartoffel ved dagens frokostplanlægning ser ud til at være skolemaden og mellemmåltider. Skolemads/køkkenpersonalet har mindet lærerne om, at fortælle børnene noget om portion størrelsen, da økonomien er knap.

– Knækbrød på udflugt, hvor nemt er det?, sukker nogen.

Tibbleskolen i Skultuna er selvfølgelig ikke beskyttet mod økonomiske nedskæringer, mindre elevtal og andre problemer som skoler slås med. Men et godt samarbejde, højt til loftet når det drejer sig om samtaleklima og respekt for hinanden, er hjælp på vejen. At reflekterende samtaler skulle være en selvfølge på alle skoler er de enige om.

– Jeg kunne ikke tænke mig at arbejde noget andet sted. Egentlig skulle metoden indføres, ikke kun på alle skoler, men på alle arbejdspladser med flere ansatte, siger Ingrid Öhlén. ■

Om | planlægningstid

Lærergrupperne har forskellige aftaler. Som klasselærer i år 1-3 har man mere tid til personlig planlægning. Som lærer i indskoling og fritidspædagog har man to timers personlig planlægning om ugen. Hver classes arbejdsteam har en times fællesplanlægning om ugen i forbindelse med frokosten og fritidshjemmet har en dag om ugen inden eftermiddagsarbejdet starter.